

Wetsartikelen:	Art. 53 Fw
Kernwoorden:	Verrekening
Kern:	Een bank mag haar pre-faillissementsvordering op de rekeninghouder (de debetstand in rekening-courant) niet verrekenen met een betaling die door een derde wordt gedaan op die rekening-courant na het intreden van het faillissement
W.H. van Boom © versie 1 augustus 2017	

1. Casus en uitspraak

Aan de naamloze vennootschap Standaardfilms NV wordt op 8 februari 1972 surseance van betaling verleend door de Rechtbank Amsterdam. Op 29 februari 1972 wordt de surseance opgeheven en omgezet in faillissement. Om die reden dient de vermogenstoestand van Standaardfilms met terugwerkende kracht vanaf 8 februari 1972 te worden behandeld als een faillissement.

Mr. A. Voute wordt tot curator benoemd. Hij ziet dat er op de rekening-courant van Standaardfilms NV bij de Postcheque- en Girodienst van de Staat der Nederlanden (hierna te noemen: Postgirodienst; dat was toen nog een staatsbedrijf, later werd het Postbank en ING) op 8 februari 1972 een debetsaldo van hfl. 888,18 stond. Dat betekent dus dat Standaardfilms NV dit bedrag verschuldigd is aan de Postgirodienst. Een derde was kennelijk nog geld verschuldigd aan Standaardfilms, want er werd vervolgens een bedrag bijgeschreven van hfl. 806,16. De Postgirodienst wordt hiermee crediteur én debiteur van Standaardfilms. Daarom verrekent Postgirodienst de bijgeschreven betaling aan Standaardfilms met het debetsaldo en stelt zij zich op het standpunt dat het negatieve saldo dus hfl. 82,02 was. De curator van Standaardfilms stelt zich op het standpunt dat de bank haar vordering op de rekeninghouder (de debetstand in rekening-courant) na het intreden van het faillissement niet mag verrekenen met een betaling die na faillissement binnenkomt. De Postgirodienst wijst op de verrekeningsbevoegdheid uit art. 53 Fw. (gelijkluidend aan art. 234 Fw. voor surseance van betaling) en stelt in dat verband dat de schuld van Postgirodienst om hfl. 806,16 aan Standaardfilms (of, zoals hier: de curator) af te dragen, voortvloeit uit de rekening-courantovereenkomst tussen Standaardfilms en Postgirodienst. Aangezien die overeenkomst dateert van vóór 8 februari 1972, mag Postgirodienst verrekenen, zo stelt Postgirodienst. De Hoge Raad oordeelt anders:

“(…)dat wel de wetgever, door in de artt. 53 en 234 Fw. de formule 'voortvloeien uit handelingen voor de faillietverklaring (surseance van betaling) verricht' te gebruiken, de mogelijkheid van een beroep op compensatie heeft geopend voor het geval de schuldeiser van de boedel aan deze een schuld heeft die, hoewel zij niet voor de faillietverklaring (surseance van betaling) is ontstaan, uit de afwikkeling van een voor de faillietverklaring (surseance van betaling) tot stand gekomen rechtsbetrekking voortvloeit, maar dat aan die artikelen, mede in het licht van de wetsgeschiedenis, niet een zo ruime strekking mag worden toegekend, dat zij van toepassing zouden zijn in alle

gevallen, waarin een schuld die ontstaan is na de faillietverklaring (surseance van betaling) enig verband met een voordien gesloten overeenkomst houdt; dat van toepassing met name geen sprake kan zijn, indien de rechtstreekse oorzaak van het ontstaan van de schuld ligt in een na de faillietverklaring (surseance van betaling) verrichte rechtshandeling van een derde — zoals in het onderhavige geval de opdrachten tot overschrijving aan de Girodienst — welke zelf geen verband houdt met de voor de faillietverklaring (surseance van betaling) gesloten overeenkomst waarop de vordering is gegrond (...)”

2. Commentaar

De conclusie is dat de schuld van Postgirodienst aan Standaardfilms na faillissement is ontstaan én rechtstreeks is ontstaan als gevolg van de betaling die een derde na datum faillissement deed op de girorekening van Standaardfilms bij Postgirodienst. Dat betekent dat de schuld van Postgirodienst niet rechtstreeks is ontstaan door de rekening-courantovereenkomst en dat Postgirodienst geen verrekeningsbevoegdheid op grond van art. 53 Fw (art. 234 Fw) heeft. Praktisch betekent dit (1) dat Postgirodienst haar pre-faillissementsvordering van hfl. 888,18 ter verificatie moet indienen en moet afwachten of de boedel voldoende baten heeft om deze vordering te voldoen en (2) Postgirodienst het door de derde bijgeschreven bedrag van hfl. 806,16 direct moet afdragen aan de curator. Deze kan het bedrag toevoegen aan de boedel en verdelen onder alle schuldeisers van Standaardfilms.

Let wel: naar huidig recht is nog relevant of op de bijschrijving van hfl. 806,16 door de derde geschiedt als betaling van een schuld aan Standaardfilms wanneer deze laatste het betreffende vorderingsrecht voor faillietverklaring rechtsgeldig stil is verpand aan de bank. In dat geval geldt op grond van HR 17 februari 1995, ECLI:NL:HR:1995:ZC1641, NJ 1996/471 (Mulder Q.Q./CLBN) dat de verrekening wel is toegestaan.¹

¹ HR 29 januari 1993, NJ 1994/171 (Van Schaik qq/ABN-AMRO), r.o. 3.9 bepaalde overigens al hetzelfde voor betaling door bijschrijving op een bankrekening gehouden bij de fiduciaire eigenaar een (voor 1 januari 1992) tot zekerheid overgedragen vorderingsrecht.